

בבית המשפט העליון

רע"א 3736/20

לפני: כבוד השופט י' עמית
כבוד השופט ד' מינץ
כבוד השופטת י' וילנר

המבקש: פלוני

נגד

המשיב: זאב רום

בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (השופטת העמיתה ש' דותן) מיום 2.6.2020 בע"ר 61589-05-20

בשם המבקש: עו"ד ירון קוסטליץ; יואב סגל; מיכל מן

בשם המשיב: עו"ד זוהר לנדה; מורן ביקל; אסף גלזנר

חקיקה שאוזכרה:

חוק הבוררות, תשכ"ח-1968: סע' 23(א), 24, 37, 37(4), 38

חוק בתי המשפט [נוסח משולב], תשמ"ד-1984: סע' 19(ב), 41, 96, 96(א), 96(א1), 96(ב), 96(ב1), 96(ד)

תקנות סדר הדין האזרחי, תשמ"ד-1984 (כפי שהיו נכון ליום 31.12.2020): סע' 410

חוק הפרשנות, תשמ"א-1981: סע' 25

פקודת הפרשנות (נוסח חדש): סע' 25, 41

מיני-רציו:

* ביהמ"ש העליון קובע (לראשונה במותב תלתא) כי ערעור על החלטת רשם בענייני בוררות תמיד יהא בזכות ולפני שופט ביהמ"ש בו הוא מכהן (ולא ערעור ברשות לפני ביהמ"ש של הערעור) ואין להבחין לעניין זה בין "פסק דין" ל"החלטה אחרת".

* בוררות – החלטות של בית-משפט – החלטת רשם

* בוררות – החלטות של בית-משפט – ערעור

* בוררות – החלטות של בית-משפט – רשות ערעור

* פרשנות – דין – חוק הבוררות

בקשת רשות ערעור על החלטת בימ"ש מחוזי, במסגרתה נמחק ערעור המבקש על החלטת שופטת-רשמת, בגדרה אושר פסק בוררות שניתן בבוררות שהתקיימה בין הצדדים, לאחר שהבהירה כי הכריעה בבקשה מכוח סמכותה כרשמת, לאור הוראת סעיף 37 לחוק הבוררות (שעה שהמבקש לא הגיש בקשה לביטול הפסק). הבקשה נדונה כערעור. השאלה העומדת להכרעה היא מהי דרך ההשגה הנכונה על אישור פסק בוררות שניתן על ידי רשם ביהמ"ש מכוח סמכותו לפי סעיף 37(4) לחוק הבוררות – האם על ידי ערעור בזכות לפני אותו ביהמ"ש בו מכהן הרשם או האם ערעור ברשות לפני ביהמ"ש של הערעור.

ביהמ"ש העליון (מפי השופט ד' מינץ, בהסכמת השופטים י' וילנר וי' עמית) קיבל את הערעור ופסק: הסוגייה שמעלה המבקש הינה סוגיה עקרונית בעלת השלכות רחב על פני הליכים רבים שעניינם ערעור על אישור פסק בוררות בהחלטה שניתנה על ידי רשם ביהמ"ש. בכך חורגת הסוגייה שבמחלוקת מעניינם הפרטי של הצדדים. על כן, הוחלט לדון בבקשה כבערעור.

דין הערעור להתקבל – דרך ההשגה הנכונה על אישור פסק בוררות שניתן על ידי רשם ביהמ"ש מכוח סמכותו לפי סעיף 37(4) לחוק הבוררות היא על ידי ערעור בזכות לפני אותו ביהמ"ש בו מכהן הרשם (ולא ערעור ברשות לפני ביהמ"ש של הערעור).

נקודת המוצא היא סעיף 37(4) לחוק הבוררות, אשר קובע כי לרשם ביהמ"ש נתונה הסמכות ל"אישור פסק בוררות... כשאין בקשה לביטול הפסק". בהמשך לכך, סעיף 38 לחוק הבוררות מתייחס למסלול הגשת ערעור על החלטות שניתנו לפי חוק הבוררות, תוך הבחנה בין שני מצבים: עפ"י הרישא של הסעיף החלטה של בימ"ש לפי חוק הבוררות ניתנת לערעור "לפני ביהמ"ש העליון, אם נתקבלה רשות לכך". לעומת זאת, הסיפא של הסעיף דן בערעור על החלטות אשר ניתנו על ידי רשם, הניתנות לערעור לפי סעיף 8(ב) ו-8(ד) לפקודת הרשמים, 1936. "אלא שפקודת הרשמים בוטלה וסמכויות רשם ביהמ"ש כמו גם אפשרויות הערעור על החלטותיו מפורטות כיום בחוק בתי המשפט. הסעיפים הרלוונטיים בענייננו שבאו תחת סעיפים 8(ב) ו-8(ד) לפקודת הרשמים, הם סעיפי המשנה של סעיף 96 לחוק בתי המשפט.

כאשר השתנה "מיקומו הגיאומטרי" של החיקוק המאוזכר, מורה סעיף 25 לחוק הפרשנות כי יש לעקוב אחריו למיקומו החדש. אימוץ הוראות חיקוק "מאוזכר" כנוסחו בשעה שנזקקים לו אינו תמיד נקי מספקות. ברם, בענייננו אין קושי פרשני כלל, שכן המשווה את ניסוחו ומבנהו של סעיף 8 לפקודת הרשמים אל מול סעיף 96 לחוק בתי המשפט יבחין כי הם משתלבים ומתאימים זה לזה ככפפה ליד. סעיף משנה 96(א) בא במקום סעיף משנה 8(א); סעיף משנה 96(ב) בא במקום סעיף משנה 8(ב) וכך הלאה. (כאשר סעיפי משנה 96(1א) ו-96(1ב) הם הסדרים שנוספו במועדים מאוחרים).

על פניו אפוא, כאשר סעיף 38 לחוק הבוררות מפנה לסעיפים 8(ב) ו-8(ד) לפקודת הרשמים, ההפניה מכוונת נכון להיום לסעיפים 96(ב) ו-96(ד) לחוק בתי המשפט. כמו כן, שעה שאין המדובר בענייננו בהחלטה של ביהמ"ש המחוזי שניתנה במסגרת ערעור, לגביה חל בעבר סעיף 8(ד) לפקודת הרשמים וכיום סעיף 96(ד) לחוק בתי המשפט, נותר סעיף 8(ב) לפקודת הרשמים ובחליפו דהיום סעיף 96(ב) לחוק בתי המשפט בגפו והוא הסעיף היחידי שניתן "לשדכו" עם סעיף 38 לחוק הבוררות בעניין ערעור

על החלטת רשם (מכאן ובניגוד להכרעת ביהמ"ש המחוזי, אין רלוונטיות לעניין זה להוראת סעיף 96(א) לחוק בתי המשפט).

מכאן שערעור על החלטת רשם בענייני בוררות תמיד יהא בזכות ולפני שופט ביהמ"ש בו הוא מכהן ואין להבחין לעניין זה בין "פסק דין" ל"החלטה אחרת".

ביהמ"ש ער לכך שבעבר ניתנו החלטות אחרות בבימ"ש זה במסגרתן נקבע כי גם פסק דין של רשם בימ"ש לפי חוק הבוררות ניתן לערעור ברשות לפני ערכאת הערעור ואולם החלטות אלו ניתנו בדין יחיד ולא במושב תלתא ואינן מהוות הלכה מחייבת.

נוכח התוצאה על פיה למבקש זכות ערעור לפני ביהמ"ש המחוזי על החלטת הרשמת שאישרה את פסק הבוררות, הדיון יוחזר לפני ביהמ"ש המחוזי. נוכח אי בהירות ההלכה עד כה, אין צו להוצאות.

השופט י' עמית: מסכים למסקנה ומחדד, הלכה ותיקה עמנו כי כאשר בענייני בוררות עסקינן, על החלטות של שופט בימ"ש מחוזי על פי חוק הבוררות, בין אם הם "פסק דין" או "החלטה אחרת" על פי הסיווג המקובל, ניתן להגיש בקשת רשות ערעור לביהמ"ש העליון. השופט מינץ הרחיב הלכה זו וקבע כי אין להבחין בין החלטה לפסק דין, גם כאשר אלה ניתנים על ידי רשם ביהמ"ש המחוזי, ובשני המקרים יש זכות ערעור לשופט ביהמ"ש המחוזי.

השופט עמית מצרף תרשים המפרט את דרך ההשגה על החלטות ופסקי דין בענייני בוררות, הניתנים על ידי שופט בימ"ש מחוזי או רשם בימ"ש מחוזי. תוך שהובהר כי הדברים נכונים בשינויים המחוייבים שעה שההליך מתחיל בבימ"ש השלום.

פסק-דין

השופט ד' מינץ:

לפנינו בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (השופטת העמיתה ש' דותן) בע"ר 61589-05-20 מיום 2.6.2020, במסגרתה נמחק ערעור המבקש על החלטת השופטת הרשמת נ' גרוסמן מיום 25.3.2020 בגדרה אושר פסק בוררות שניתן בבוררות שהתקיימה בין הצדדים.

השאלה העומדת להכרעה היא מהי דרך ההשגה הנכונה על אישור פסק בוררות שניתן על ידי רשם בית המשפט מכוח סמכותו לפי [סעיף 37\(4\) לחוק הבוררות](#), התשכ"ח-1968 (להלן: החוק או חוק הבוררות) – האם על ידי ערעור בזכות לפני אותו בית המשפט בו מכהן הרשם או האם ערעור ברשות לפני בית המשפט של הערעור.

הרקע לבקשה

1. בין הצדדים התקיימו יחסים עסקיים אשר עלו על שרטון. על רקע זה, הם פנו להליך בוררות שהתקיים בפני הבורר עו"ד ראובן בכר, שדן בתביעות הודיות שהגישו הצדדים. ביום 19.10.2015 ניתן פסק בוררות, במסגרתו נדחו כל תביעות המבקש והתקבלה חלקית תביעת המשיב. נפסק כי על המבקש לשלם למשיב סך של 12 מיליון דולר (להלן: פסק הבוררות). ביום 8.1.2020 פנה המשיב לבית המשפט המחוזי בבקשה לאישור פסק הבוררות על פי [סעיף 23\(א\) לחוק הבוררות](#), תוך שהמבקש התנגד לבקשה רק במסגרת כתב התשובה שהגיש, מבלי שהגיש בקשה עצמאית משלו לביטול פסק הבוררות באחת העילות הקיימות [בסעיף 24 לחוק](#). ביום 25.3.2020 אישרה השופטת רשמת בית המשפט המחוזי נ' גרוסמן את פסק הבוררות, זאת לאחר שהבהירה כי הכריעה בבקשה מכוח סמכותה כרשמת, לאור הוראת [סעיף 37 לחוק](#).

2. ביום 26.5.2020 הגיש המבקש ערעור לבית המשפט המחוזי על החלטת הרשמת גרוסמן. בפתח הערעור נטען כי הדרך להשיג על החלטת רשם בית המשפט אשר עשה שימוש בסמכותו לפי [סעיף 37 לחוק הבוררות](#), היא באמצעות ערעור בזכות לבית המשפט בו הרשם מכהן. לשם הזהירות, במקביל להגשת הערעור לבית המשפט המחוזי, הגיש המבקש בקשת רשות ערעור לבית משפט זה על אותה החלטה ([רע"א 3419/20](#)) [פורסם בנבו].

3. ביום 2.6.2020 מחק בית המשפט המחוזי את ערעורו של המבקש. בנימוקיו הסתמך בית המשפט על פסק הדין [ברע"א 2041/17](#) אופיר נ' עיריית קדרון [פורסם בנבו] (15.6.2017) (להלן: עניין אופיר), שקבע כך:

"סעיף 38 [לחוק הבוררות](#) קובע, בסיפא שלו כי 'החלטה של רשם לפי חוק זה ניתנת לערעור לפי סעיף 8(ב) ו-8(ד) לפקודת הרשמים, 1936'. פקודת הרשמים, 1936 בוטלה עם כניסתו לתוקף של [חוק בתי המשפט](#) [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, אשר קובע, לעניין פסק דין של רשם, בסעיף 96:

'פסק דין של רשם של בית משפט שלום או של בית משפט מחוזי דינו, לענין ערעור, כפסק דין של בית המשפט שבו הוא משמש רשם'.

בהתאם לסעיף 38 [לחוק הבוררות](#), כל החלטה (לרבות פסק דין) של בית המשפט (אשר הוגדר בסעיף 1 לחוק

הבוררות כ'בית המשפט המחוזי'), ניתנת לערעור ברשות. מכאן שגם פסק דין של רשם לפי [חוק הבוררות](#) ניתן לערעור ברשות, ולא בזכות" (שם, פסקאות 14-13).

4. בהתאם לכך, בית המשפט ראה את החלטה המאשרת את פסק הבוררות על ידי הרשמת כפסק דין של בית המשפט המחוזי שבו היא מכהנת. לפיכך, בהתאם לרישא [סעיף 38 לחוק הבוררות](#), לפיו כל החלטה (לרבות פסק דין) של בית המשפט ניתנת לערעור ברשות, נקבע כי יש להגיש בקשת רשות ערעור על אישור פסק הבוררות שניתן על ידי הרשמת, לפני בית משפט זה. הואיל וגם החלטה זו לא הניחה את דעתו של המבקש, הוא הגיש גם עליה בקשת רשות ערעור לפני בית משפט זה, היא הבקשה שלפני. מטבע הדברים, גורל הבקשה שהוגשה במסגרת [רע"א 3419/20](#) [פורסם בנבו] כרוכה בגורל בקשה זו.

תמצית טענות הצדדים

5. המבקש טוען כי אישור פסק הבוררות על ידי רשם הוא החלטה עליה ניתן לערער בזכות לבית המשפט בו מכהן הרשם. המבקש סומך את ידיו על פסקי דין שונים ובראשם פסק הדין שניתן [ברע"א 3667/91 יובל גד בע"מ נ' שיכון עובדים בע"מ, פ"ד מו\(1\) 188 \(1991\)](#) (להלן: עניין יובל גד). באותו מקרה נקבע כי ערעור על כל החלטה של רשם לפי [חוק הבוררות](#) יהא בזכות לפני אותו בית המשפט בו הוא מכהן. קביעה זו יפה לכל החלטת רשם בענייני בוררות, בין אם במהותה היא "פסק דין" ובין אם "החלטה אחרת". לטענת המבקש קביעות דומות ניתנו אף במספר החלטות ופסקי דין של ערכאות דיוניות שונות, כאשר הסתמכותו של בית המשפט על פסק הדין בעניין אופיר הייתה מוטעית.

6. המשיב סבור מנגד כי דרך ההשגה הנכונה על החלטת רשם בענייני בוררות המאשר פסק בוררות, היא אך ורק באמצעות בקשת רשות ערעור לבית המשפט של הערעור. לטענתו, [סעיף 8 לפקודת הרשמים, 1936](#) (להלן: פקודת הרשמים), אליו מפנה [סעיף 38 לחוק](#), הוחלף [בסעיף 96 לחוק בתי המשפט](#) [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 (להלן: חוק בתי המשפט). על כן, כדי לדעת האם החלטת רשם היא פסק דין לפי [סעיף 96\(א\) לחוק בתי המשפט](#) (הדן בערעור על פסק דין שניתן על ידי רשם והקובע כי במקרה כזה הערעור על פסק הדין יישמע לפני בית המשפט של הערעור), או אם היא החלטה אחרת לפי [סעיף 96\(ב\) לחוק](#) (הקובע כי ערעור על החלטה כזו יישמע

לפני אותו בית משפט בו מכהן הרשם), יש להיעזר במבחן "סיווג ההחלטה" כפסק דין או כהחלטה אחרת. לטענת המשיב מבחן זה יושם בשורה של פסקי דין הנוגעים לסמכות הערעור על החלטת רשם בענייני בוררות. על כן בענייננו, היות שהחלטת הרשמת לאישור פסק הבוררות מסווגת כפסק דין (ועל כך אין חולק), הרי שלפי [סעיף 96\(א\)](#) [לחוק בתי המשפט](#), פסק דינה הוא כפסק דינו של בית המשפט בו היא משמשת רשמת. מכאן שלפי [סעיף 38 לחוק הבוררות](#), סמכות הערעור לדון על פסק הדין נתונה בידי בית משפט זה ברשות. אכן, המשיב מודה כי בחלק מהמקרים פסקו ערכאות דיוניות בהתאם להכרעה בעניין יובל גד, כפי שטוען המבקש, אולם ההחלטות שהובאו על ידו ניתנו בטרם קביעותיו העדכניות של בית משפט זה עליהן הסתמך בית המשפט המחוזי. כמו כן טוען המשיב כי פרשנותו תואמת אף את המגמה שנקבעה בפסיקה לחיזוק מוסד הבוררות ולייעול הליכי הבוררות והחתירה לסיום מהיר שלהם.

דיון והכרעה

7. הלכה פסוקה היא כי רשות ערעור על פסקי דין של בית המשפט בענייני בוררות תינתן רק במקרים חריגים המעוררים שאלה עקרונית, משפטית או ציבורית, החורגת מעניינם הפרטי של הצדדים או כאשר עלול להיגרם עיוות דין חמור (ראו למשל לאחרונה: [רע"א 7372/19](#) אשכנזי נ' בוד'ו חקלאות ומים בע"מ, [פורסם בנבו] פסקה 7 (22.1.2020); [רע"א 1662/20](#) מוסיוף נ' חברת יהלומי אלול בע"מ, [פורסם בנבו] פסקה 14 (19.4.2020); [רע"א 959/20](#) נהריה - כפר שיתופי להתיישבות חקלאית נ' פרידמן, [פורסם בנבו] פסקה 7 (3.5.2020); [רע"א 5555/20](#) נוף כנרת פוריה בע"מ נ' בסיס, [פורסם בנבו] פסקה 6 (1.9.2020)). כמו כן, אמות המידה למתן רשות ערעור לבקשות שעניינן אישור או ביטול פסק בוררות זהות לאמות המידה הנוהגות בעניינים המגיעים לבית משפט זה ב"גלגול שלישי" (ראו למשל: [רע"א 5507/18](#) ג'ו דן מור בע"מ נ' תהל מהנדסים ויועצים בע"מ, [פורסם בנבו] פסקה 12 (13.8.2018); [רע"א 9221/18](#) אלפא מגה נכסים בע"מ נ' קליימן, [פורסם בנבו] פסקה 7 (6.1.2019); [רע"א 5526/18](#) יפה נ' דיאמנט, [פורסם בנבו] פסקה 16 (13.12.2018)). לפיכך, ברגיל לא היה מקום לתת למבקש רשות ערעור. ברם, הסוגייה שמעלה המבקש הינה סוגיה עקרונית בעלת השלכות רוחב על פני הליכים רבים שעניינם ערעור על אישור פסק בוררות בהחלטה שניתנה על ידי רשם בית משפט. בכך חורגת הסוגייה שבמחלוקת מעניינם הפרטי של הצדדים. על כן, החלטנו לדון בבקשה כאילו ניתנה הרשות והוגש ערעור על פי הרשות שניתנה, בהתאם [לתקנה 410 לתקנות סדר הדין האזרחי](#), התשמ"ד-1984.

אקדים ואומר כי לדעתי דין הערעור להתקבל.

8. נקודת המוצא היא [סעיף 37\(4\) לחוק הבוררות](#), אשר קובע כי לרשם בית המשפט נתונה הסמכות ל"אישור פסק בוררות... כשאין בקשה לביטול הפסק". בהמשך לכך, [סעיף 38 לחוק הבוררות](#) קובע כך:

"38. החלטה של בית המשפט לפי חוק זה ניתנת לערעור ברשות לפי סעיף 19(ב) [לחוק בתי המשפט](#) תשי"ז-1957; החלטה של רשם לפי חוק זה ניתנת לערעור לפי סעיף 8(ב) ו-1(ד) לפקודת הרשמים, 1936.

9. היינו הסעיף עוסק במסלול הגשת ערעור על החלטות שניתנו לפי [חוק הבוררות](#), תוך הבחנה בין שני מצבים. הרישא של הסעיף דן בהחלטות שניתנו על ידי בית המשפט, בקבעו כי "החלטה של בית משפט לפי חוק זה ניתנת לערעור ברשות לפי סעיף 19(ב) [לחוק בתי המשפט](#) תשי"ז-1957", שהוא כיום (לאחר ביטולו של חוק בתי המשפט, תשי"ז-1957), [סעיף 41 לחוק בתי המשפט](#) [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 (להלן: חוק בתי המשפט). הווה אומר, כי החלטה של בית משפט לפי [חוק הבוררות](#) ניתנת לערעור "לפני בית המשפט העליון, אם נתקבלה רשות לכך". לעומת זאת, הסיפא של הסעיף דן בערעור על החלטות אשר ניתנו על ידי רשם, הניתנות לערעור לפי סעיף 8(ב) ו-1(ד) לפקודת הרשמים, 1936. סעיפים אלו קבעו בשעתם כך:

"8(א) פסק דין שניתן על ידי רשם לפי סעיף 6 פסקאות (ב) ו-1(ב), דינו, לענין ערעור, כדין פסק דין שניתן על ידי בית המשפט שבו הוא משמש רשם.
(ב) החלטה אחרת של רשם ניתנת לערעור לפני בית המשפט שבו הוא משמש רשם, ורשאי בית המשפט לדון בו בשופט אחד.
(ג) החלטה של בית משפט שלום שניתנה בערעור לפי סעיף קטן (ב) ניתנת לערעור לפני בית המשפט המחוזי, אם נתקבלה רשות על כך מאת בית משפט השלום או מאת בית המשפט המחוזי או אחד משופטיו.
(ד) החלטה של בית משפט מחוזי שניתנה בערעור ניתנת לערעור לפני בית המשפט העליון, אם נתקבלה רשות על כך בגוף ההחלטה, או מאת נשיא בית המשפט העליון או שופט אחר של בית המשפט העליון שנשיאו קבע כך, או מאת בית המשפט העליון."

10. אלא שפקודת הרשמים בוטלה וסמכויות רשם בית המשפט כמו גם אפשרויות הערעור על החלטותיו מפורטות כיום ב**חוק בתי המשפט**. הסעיפים הרלוונטיים בענייננו שבאו תחת סעיפים 8(ב) ו-8(ד) לפקודת הרשמים, הם סעיפי המשנה של **סעיף 96 לחוק בתי המשפט** אשר קובעים על פי נוסחם דהיום, כך:

”96 (א) פסק דין של רשם של בית משפט שלום או של בית משפט מחוזי דינו, לענין ערעור, כפסק דין של בית המשפט שבו הוא משמש רשם.
 (1א) החלטה אחרת של רשם בכיר [...] (ב) החלטה אחרת של רשם שאינו רשם בכיר ניתנת לערעור לפני בית המשפט שבו הוא משמש רשם, ורשאי בית המשפט לדון בו בשופט אחד.
 (1ב) על אף האמור בסעיף קטן (ב), החלטת רשם בשאלה אם עניין מסוים הוא עניין כלכלי כמשמעותו בסעיף 42ב או עניין כלכלי-מינהלי כמשמעותו בסעיף 42ג, [...] (ג) החלטה של בית משפט שלום בערעור לפי סעיף קטן (ב), למעט בסוגי החלטות שנקבעו בצו לפי הוראות סעיף 52(ג), ניתנת לערעור לפני בית המשפט המחוזי, אם ניתנה רשות לכך בגוף ההחלטה או מאת בית המשפט המחוזי או אחד משופטיו.
 (ד) החלטה של בית משפט מחוזי בערעור לפי סעיפים קטנים (ב) או (ג) על החלטה אחרת של רשם, למעט בסוגי החלטות שנקבעו בצו לפי הוראות סעיפים 41(ג) או 52(ג), ניתנת לערעור לפני בית המשפט העליון, אם ניתנה רשות לכך בגוף ההחלטה, או מאת נשיא בית המשפט העליון או שופט אחר של בית המשפט העליון שנשיאו קבע לכך, או מאת בית המשפט העליון.”

המעין בסעיפים אלו והמשווה ביניהם לבין סעיפי המשנה שבסעיף 8 לפקודת הרשמים, אינו יכול להתעלם מהדמיון הכמעט מוחלט בין מבנה הסעיפים וסעיפי המשנה שבהם, הן בסדר הבאתם והן בתוכנם. די ברור כי סעיף משנה **96(א)** בא במקום סעיף משנה 8(א); סעיף משנה **96(ב)** בא במקום סעיף משנה 8(ב) וכך הלאה. כאשר סעיפי משנה **96(א)** ו-**96(ב)** הם הסדרים שנוספו במועדים מאוחרים (**חוק בתי המשפט** (תיקון מס' 62), התשע"א-2011; חוק בתי המשפט (תיקון מס' 59), התש"ע-2010, בהתאמה), נוכח כינונם של משרת רשם בכיר ובית המשפט לעניינים כלכליים ומינהליים – הסדרים שלא בא זכרם וטרם חלמו על קיומם בפקודת הרשמים.

11. בעניין זה חל [סעיף 25 לחוק הפרשנות](#), התשמ"א-1981 (וקודמו [סעיף 41](#) לפקודת הפרשנות [נוסח חדש]) הקובע כי "אזכור של חיקוק בחיקוק אחר – כוונתו לחיקוק המאוזכר כנוסחו בשעה שנוקקים לו, לרבות הוראות שנוספו בו והוראות שבאו במקומו בחיקוק אחר". היינו, כאשר השתנה "מיקומו הגיאומטרי" של החיקוק המאוזכר, מורה [סעיף 25](#) כי יש לעקוב אחריו למיקומו החדש ([ע"א 238/16](#) האפוטרופוס הכללי נ' קו אופ הריבוע הכחול אגודה לשירותים בע"מ (בפירוק), [פורסם בבנו] פסקה 31 (10.9.2017); [ע"א 9453/06](#) מנהל מע"מ ומס קניה תל אביב נ' שופינג.קום בע"מ [פורסם בבנו] (11.8.2008) (להלן: עניין מנהל מע"מ)). אכן, אימוץ הוראות חיקוק "מאוזכר" כנוסחו בשעה שנוקקים לו אינו תמיד נקי מספקות הואיל ולעתים אין המדובר בשינוי טכני של הוראות הסעיף כי אם בשינוי מבני רחב ויסודי (וראו: [ע"א 2704/99 מילשטיין נ' פקיד שומה תל אביב 1](#), פ"ד נז(5) 869, 892 (2003); [רע"א 6744/15](#) עיריית חיפה נ' הולצמן [פורסם בבנו] (26.6.2016); [ע"א 5773/95 נבולסי נ' אבומנה](#), פ"ד נג(5) 542, 550 (1999); [ע"א 383/87 מלכה נ' אררט חברה לביטוח בע"מ, פ"ד מב\(3\) 650, 655 \(1988\)](#)); [כך ראו דיון נרחב בשילובו של ניסוח חדש בחקיקה משולבת: רע"פ 10857/08](#) אבו טוכון נ' מדינת ישראל [פורסם בבנו] (20.8.2009)). לעיתים, יישום הוראת [סעיף 25](#) אף מורכב. זאת, כאשר לא נשתנו פרטיה או מיקומה בלבד של הוראת החיקוק המאוזכר, אלא הוחלפו בהסדר כולל חדש, בעל מבנה שונה (עניין מנהל מע"מ, פסקאות ג'-ד'). ברם, בענייננו אין קושי פרשני כלל, שכן כאמור המשווה את ניסוחו ומבנהו של סעיף 8 לפקודת הרשמים אל מול [סעיף 96 לחוק בתי המשפט](#) יבחין כי הם משתלבים ומתאימים זה לזה ככפפה ליד (לעניין מסקנה פרשנית זו ראו גם: סמדר אוטולנגי בודרות, דין ונוהל 529-533 (מהדורה רביעית מיוחדת, 2005); ישראל שמעוני אופק חדש בבודרות – דיני בודרות עם ערכאת ערעור 328 (2009); יואל זוסמן סדר הדין האזרחי 781 (1995)); [כך ראו עוד לעניין פרשנות הוראות שנקבעו בחקיקה מנדטורית בחקיקה במתכונת "נוסח חדש": בג"ץ 6536/17](#) התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' משטרת ישראל, [פורסם בבנו] פסקה 31 (8.10.2017) והאסמכתאות שם; [ע"פ 2013/92 מדינת ישראל נ' חוזה](#), פ"ד מח(2) 818, 825-826 (1994); [ע"פ 1075/98 מדינת ישראל נ' אופנהיים](#), פ"ד נד(1) 303, 326 (2000)).

12. על פניו אפוא, כאשר [סעיף 38 לחוק הבוררות](#) מפנה לסעיפים 8(ב) ו-8(ד) לפקודת הרשמים, ההפניה מכוונת נכון להיום [לסעיפים 96\(ב\) ו-96\(ד\) לחוק בתי המשפט](#). כמו כן, שעה שאין המדובר בענייננו בהחלטה של בית המשפט המחוזי

שניתנה במסגרת ערעור, לגביה חל בעבר סעיף 8(ד) לפקודת הרשמים וכיום [סעיף 96\(ד\)](#) [לחוק בתי המשפט](#), נותר סעיף 8(ב) לפקודת הרשמים ובחליפו דהיום [סעיף 96\(ב\)](#) [לחוק בתי המשפט](#) בגפו והוא הסעיף היחיד שניתן "לשדכו" עם [סעיף 38 לחוק הבוררות](#) בעניין ערעור על החלטת רשם.

13. אכן, בית המשפט המחוזי הפנה בהחלטתו [לסעיף 96\(א\)](#) [לחוק בתי המשפט](#) אשר קובע כאמור כי פסק דינו של רשם בית המשפט, דינו לעניין ערעור כדין פסק דין של בית המשפט שבו הוא משמש רשם. מכאן הסיק בית המשפט המחוזי, כי כאשר מדובר בהחלטה שאינה בבחינת "החלטה אחרת", אלא ניתן לסווגה כ"פסק דין", כמו בענייננו בו מדובר בהחלטה המאשרת פסק בוררות, הרי שניתן לערער עליה רק לפני בית המשפט של הערעור, ברשות (וראו לעניין ההבחנה בין פסק דין והחלטה אחרת בקשר להליכי בוררות וכן סקירה רחבה על סיווג החלטות לפי [סעיף 38 לחוק הבוררות](#), בהחלטת רשם בית משפט זה, השופט ר' גולדשטיין: [ע"א 1985/19](#) אורתם סהר הנדסה בע"מ נ' פרויקט אורנים בע"מ [פורסם בנבו] (28.1.2020)). ברם, כפי שנאמר לעיל, "שרשרת" הסמכויות המתחילה [בחוק הבוררות](#), דרך פקודת הרשמים והמסתיימת [בחוק בתי המשפט](#), מובילה אותנו למסקנה שאין בילתה: [סעיף 38 לחוק הבוררות](#), המפנה בענייננו לסעיף 8(ב) לפקודת הרשמים שהלך לעולמו בשיבה טובה, הוחלף [בסעיף 96\(ב\)](#) [לחוק בתי המשפט](#) והוא המקור הנורמטיבי המעודכן ממנו ניתן לגזור את ההכרעה בדבר ערכאת הערעור הנכונה במקרה זה. אין רלוונטיות לעניין זה להוראת [סעיף 96\(א\)](#) לאותו חוק, כהכרעת בית המשפט המחוזי.

14. זאת ועוד. הראיה שלא קיימת תחולה כלשהי [לסעיף 96\(א\)](#) [לחוק בתי המשפט](#) אשר בא בנעליו כאמור של זקנו סעיף 8(א) לפקודת הרשמים, הוא בכך שסעיף זה הושמט [מסעיף 38 לחוק הבוררות](#), אשר מפנה כאמור רק לסעיפי משנה (ב) ו-(ד) לסעיף 8 לפקודת הרשמים ולא לסעיף משנה (א) שבו. מכאן המסקנה המתבקשת היא אחת: כי כל החלטה של רשם במסגרת הליך בוררות, אף אם היא בבחינת "פסק דין" ולא "החלטה אחרת", ניתנת לערעור אך ורק לפני בית המשפט בו הוא מכהן בו כרשם, וזאת בזכות.

15. נראה לי גם, כי התוצאה האמורה עולה בקנה אחד עם ייחודיותו של הליך הבוררות. מבנהו והוראותיו של [חוק הבוררות](#) משקפים את התייחסותו של המחוקק

למוסד הבוררות במערך המנגנונים המוכרים להכרעה בסכסוכים. לצורך שמירה על מקומו הראוי של מוסד זה, [בחוק הבוררות](#) מצויים הסדרים ספציפיים אשר חורגים מסדרי הדין הרגילים. כפי שנאמר [ב"ע"א 4886/00 גרוס נ' קידר, פ"ד נז\(5\) 933 \(2003\)](#):

"בוררות, כמנגנון הכרעה במחלוקות, פועלת בצד המערכת השיפוטית הרגילה במסגרת מוגדרת של כללים המשלבים תכנים שהם פרי רצון הצדדים, בד בבד עם עקרונות בסיסיים המעוגנים בחקיקה, הכורכים עמם ביקורת שיפוטית על הליכי הבוררות... מקומה רב החשיבות של הבוררות כמכשיר להכרעה בסכסוכים אינו מייתר את הצורך בפיקוח השיפוטי על הבוררות המותווה [בחוק הבוררות](#). פיקוח זה מבקש להשיג את האיזון הראוי בין הצורך במתן עצמאות דיונית מרבית לבורר ולצדדים לבין הצורך לשמור על עינו הפקוחה של בית המשפט על הליכי הבוררות כדי להבטיח את תקינותם ואת היותם אמצעי יעיל והוגן לעשית צדק." (שם, עמ' 942).

אחד מאותם הסדרים המאזנים בין ביקורת שיפוטית לבין עצמאות דיונית באופן מובהק, הוא [סעיף 38 לחוק](#). ההסדר הייחודי [שבסעיף 38 לחוק](#), אשר חורג מסדרי הדין הרגילים לעניין ערעור, "עיוור" לסיווג שבין "החלטת ביניים" לבין "פסק דין" (וראו: [בש"א 7457/10 ש.י. מובילי מרחבים בע"מ נ' משואות יצחק – מושב שיתופי להתיישבות \[פורסם בנבו\] \(11.7.2011\)](#); [בש"א 4936/06 ארוך נ' כלל פיננסים ניהול בע"מ \[פורסם בנבו\] \(25.9.2006\)](#); [ע"א 596/84 קופת חולים של ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל נ' גל, פ"ד לט\(3\) 477, 489 \(1985\)](#)).

14. המבנה הייחודי של [סעיף 38 לחוק](#) אשר חורג מסדרי הדין הרגילים לעניין ערעור, מצוי הן בתחילת הסעיף והן בסופו בעניין ערעור על החלטת רשם בענייני בוררות. על כן, משום שסדרי הדין הספציפיים שבסיפא [סעיף 38 לחוק](#) גוברים על סדרי הדין הכלליים, אין ממש בטענה לפיה יש ליישם את מבחן "סיווג ההחלטה", שכן ערעור על החלטת רשם בענייני בוררות תמיד יהא בזכות ולפני שופט בית המשפט בו הוא מכהן.

15. לא בכדי אפוא, בית המשפט בעניין יובל גד קבע כי:

"ברור הוא, שההשגה על ההחלטה היא על דרך ערעור על ההחלטה לפני בית המשפט בו מכהן הרשם; הרי נקבע בסעיף 38 לחוק הבוררות, תשכ"ח-1968, כי 'החלטה של רשם לפי חוק זה ניתנת לערעור לפי סעיף 8(ב) ו-8(ד) לפקודת הרשמים, 1936', שבמקומו באים היום סעיף 96(ב) ו-8(ד) לחוק; והנה קבע סעיף 96(ב), שהערעור על החלטת הרשם הוא בזכות, לפני בית המשפט בו משמש הרשם. ודוק: המדובר בכל (ההדגשה במקור – ד.מ.) החלטה של רשם, ולעניין זה הוראותיו של סעיף 38 עדיפות על פני הוראתו הכללית של סעיף 96(א) (ע"א 107/84, בר"ע 254/86 אילוט בע"מ נ' אלקו חרושת אלקטרו מכנית בע"מ, פ"ד מב(1) 298 (1988)). אכן, לעניין זה אין חשיבות לעובדה, שבדחייה (חלקית) על הסף קא עסקינן, ושגם החלטה כזו הינה 'החלטה של רשם לפי חוק זה', כאמור בסעיף 38 הנ"ל. וכבר נאמר בר"ע 40/84 סילברה נ' היעוץ המשפטי לממשלה, פ"ד לח(4) 337 (1984) מפי השופט ברק, בעמ' 343, שלעניין דיני הבוררות נפתרה סוגיית הערעור על החלטת הרשם לפי ההוראה המיוחדת הכלולה בסעיף 38. (שם, עמ' 190).

16. אכן, לא נעלם מעיניי כי בעבר ניתנו החלטות אחרות בבית משפט זה במסגרתן נקבע כי גם פסק דין של רשם בית משפט לפי חוק הבוררות ניתן לערעור ברשות לפני ערכאת הערעור (וראו: עניין אופיר, עליו הסתמך כאמור בית המשפט המחוזי בהחלטתו; רע"א 2049/98 פליטניק נ' אבן אדי [פורסם בנבו] (2.6.1998); רע"א 153/16 סלומון נ' משרד עורכי דין כבירי נבו קידר [פורסם בנבו] (18.1.2016); וראו גם החלטת רשם: רע"א 6509/17 פלוני נ' פלוני [פורסם בנבו] (27.6.2018)). ואולם החלטות אלו ניתנו בדין יחיד ולא במותב תלתא ואינן מהוות הלכה מחייבת (וראו: בג"ץ 1520/94 שלם נ' בית הדין הארצי לעבודה, פ"ד מת(3) 227 (1994) שאמנם ניתן במותב תלתא, אך הדברים נאמרו שם אך בהערת אגב).

לדעתי אפוא, דין הערעור להתקבל, ונוכח התוצאה על פיה למבקש זכות ערעור לפני בית המשפט המחוזי על החלטת הרשמת שאישרה את פסק הבוררות, הדיון יוחזר לפני בית המשפט המחוזי אשר יחליט בעניין לפי מיטב שיקול דעתו וחוכמתו.

נוכח אי בהירות ההלכה עד כה, אין צו להוצאות.

ש ו פ ט

השופטת י' וילנר:

אני מסכימה.

ש ו פ ט ת

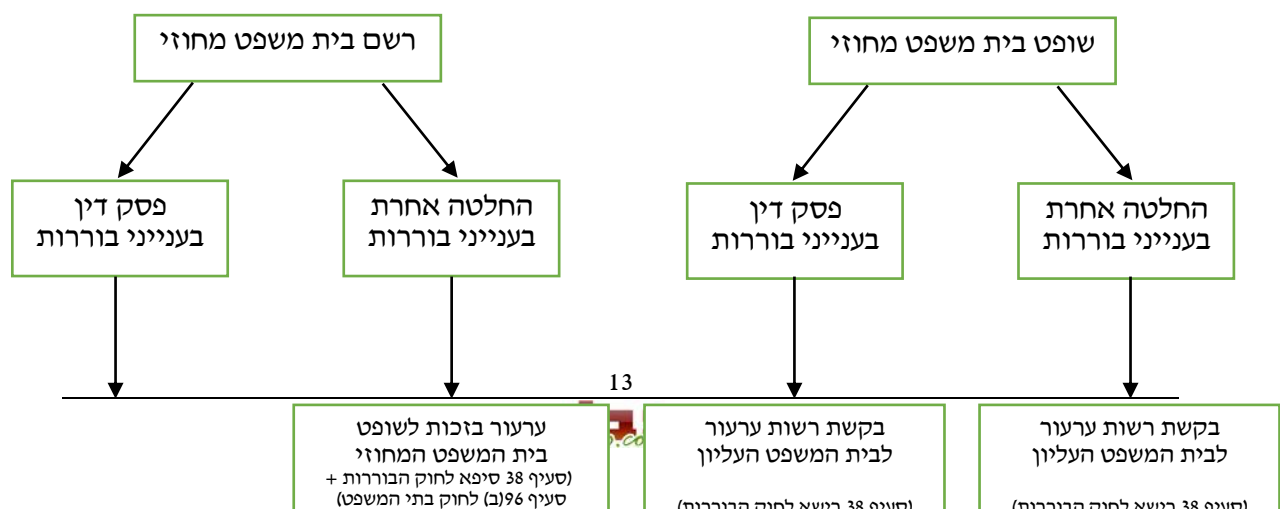
השופט י' עמית:

1. אני מסכים למסקנה אליה הגיע חברי, השופט ד' מינץ.

כשלעצמי, איני סבור כי האמור בפסק הדין בעניין שלם (בג"ץ 1520/94 שלם נ' בית הדין הארצי לעבודה, פ"ד מח(3) 227 (1994)) נאמר כדרך אגב, ובהיבט זה ייתכן כי פסק דינו של חברי חורג מהמסקנה שם. ברם, מאחר שבעניין שלם נוספו לתסבוכת הדיונית גם שאלות הקשורות לסמכויות רשם בית הדין לעבודה, איני רואה מניעה לסטות מהלכה זו, ככל שניתן לראותה כהלכה.

2. הלכה ותיקה עמנו כי כאשר בענייני בוררות עסקינן, על החלטות של שופט בית משפט מחוזי על פי חוק הבוררות, בין אם הם "פסק דין" או "החלטה אחרת" על פי הסיווג המקובל, ניתן להגיש בקשת רשות ערעור לבית המשפט העליון (ראו, לדוגמה, בש"א 5778/94 מדינת ישראל נ' ארגון סוכנים ובעלי דלק בישראל, פ"ד מח(4) 872, 875 (1994); ע"א 1985/19 אורתם סהר הנדסה בע"מ נ' פרויקט אורנים בע"מ, [פורסם בנבו] פס' 10 והאסמכתאות שם (28.1.2020)). בשורה התחתונה, חברי הרחיב הלכה זו וקבע כי אין להבחין בין החלטה לפסק דין, גם כאשר אלה ניתנים על ידי רשם בית המשפט המחוזי, ובשני המקרים יש זכות ערעור לשופט בית המשפט המחוזי.

3. נאמן לשיטתי כי תרשים אחד טוב מאלף מילים, אציג את הדברים להלן בתרשים המפרט את דרך ההשגה על החלטות ופסקי דין בענייני בוררות, הניתנים על ידי שופט בית משפט מחוזי או רשם בית משפט מחוזי:

ערעור בזכות לשופט
 בית המשפט המחוזי
 (סעיף 38 סיפא לחוק הבוררות +
 סעיף 96(ב) לחוק בתי המשפט)

והדברים לעיל נכונים בשינויים המחויבים שעה שההליך מתחיל בבית משפט השלום.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט ד' מינק.

ניתן היום, ב' בחשוון התשפ"א (20.10.2020).

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט

ש ו פ ט

20037360_N04.docx רח

מרכז מידע, טל' 077-2703333, *3852; אתר אינטרנט, <http://supreme.court.gov.il>

י' עמית 54678313-3736/20

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)